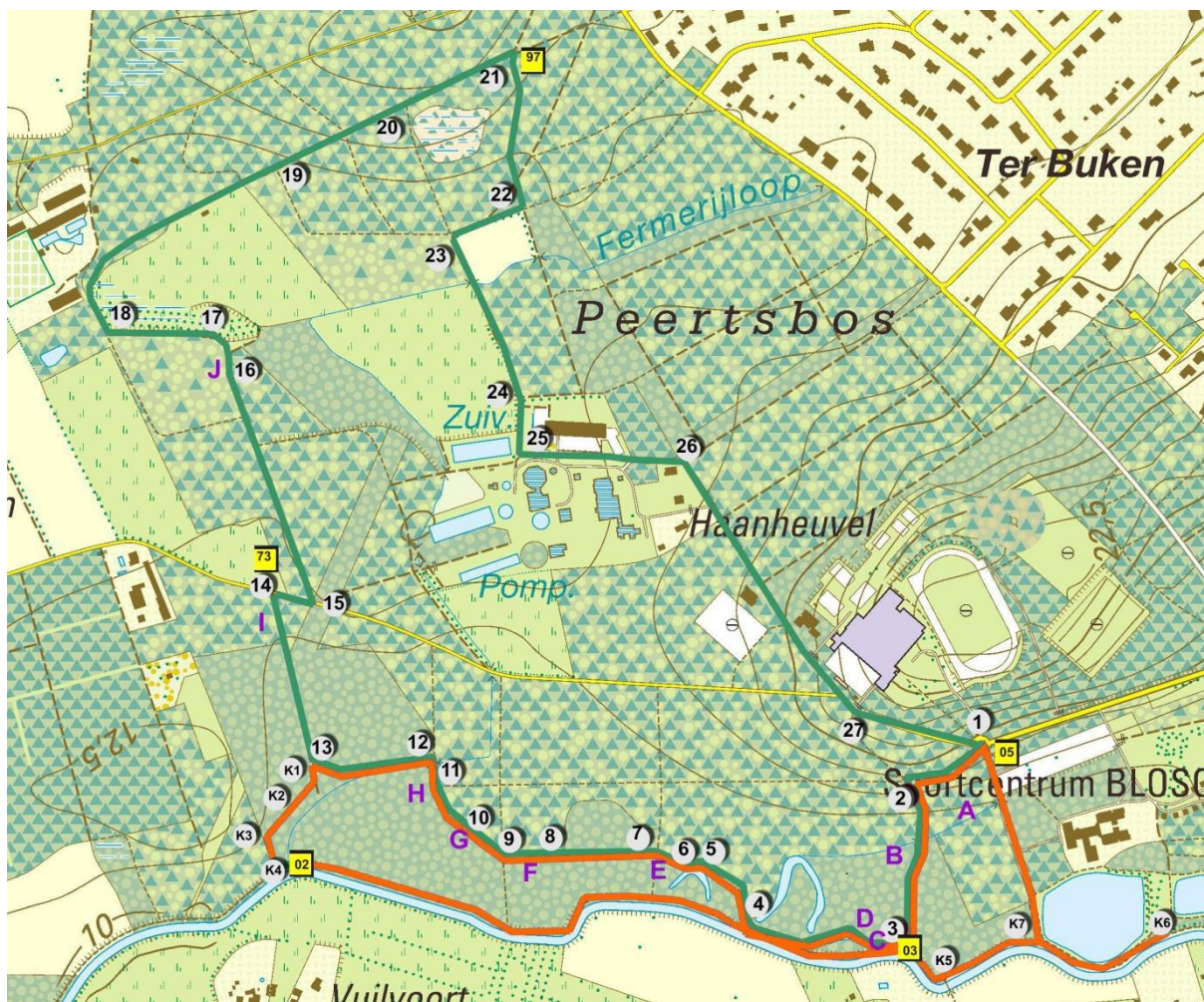

Natuurwandeling 'Het Peertsbos'

PLAN LEGENDE

Grote wandeling

Kleine wandeling

Wandelpaaltjes

Wandelknooppunt

Bomen

A Grove den

B Berk

C Canadese populier

D Gewone esdoorn

E Haagbeuk

F Groene beuk

G Zomereik

H Oudste beuk

I Corsicaanse (zwarte) den

J Lork

Het Peertsbos is een ideaal familie- of bosklassennatuurbelevingsbos. Dit oude loofbomenwoud bestaat vooral uit hoge eiken en oude beuken met een ondergroei van hazelaar, lijsterbes, vlier en haagbeuk. Het is één van de grootst aaneengesloten loofbossen in de Kempen. Het blijft een belangrijke aantrekkingspool voor al wie op zoek is naar rust en natuur vlakbij het stadscentrum van Herentals.

Dit natuurgebied ligt op lage aangeslibde gronden in de vallei van de Kleine Nete en op drogere zandgronden aan de rand van de 'De Kempische Heuvelrug' die de waterscheiding vormt tussen de Kleine Nete en de Aa.

Het Peertsbos is een prachtig natuurgebied van ongeveer 200ha dat eigendom is van het OCMW van Herentals en beheerd wordt door het ANB (Agentschap voor Natuur en Bos).

Een 100ha van het bos werd in 1969 voor een termijn van 99 jaar in erfpacht gegeven aan Sport Vlaanderen (het vroegere Bloso). Zij kregen de mogelijkheid om op een deel van deze oppervlakte een infrastructuur uit te bouwen voor cultuur, sport, recreatie of openluchtlevens.

In 2012 stelde ANB voor het ganse boscomplex een bosbeheerplan op waarin rekening wordt gehouden met economische, ecologische en recreatieve factoren.

Het bosbeheerplan geeft een visie over het bos voor de volgende 25 jaar. De belangrijkste doelstelling van het plan is dat de monotone naaldhoutbossen geleidelijk worden omgevormd naar gemengde bossen met vooral loofbomen. Dit zal gebeuren door met een tussenperiode van 6 jaar het bos te "dunnen". Hierbij worden bomen gekapt om meer lichtinval in het bos te krijgen en hierdoor de ontwikkeling van o.a. berken, beuken en eiken te stimuleren. Het bosbeheerplan bevat daarom een kaptabel die aangeeft waar en wanneer er in de verschillende bestanden de volgende jaren zal gewerkt worden.

In het ganse boscomplex is ongeveer 5 % aangeduid als open plek. Deze open plekken situeren zich vooral rond vennen, heiderestanten of bosranden en hebben vooral een ecologische functie.

In het bos zijn twee wandelingen uitgestippeld. Een kleine en een grote. [Zie plan blz. 2](#)

Hoe ontstond dit gebied?

In het tertiaire tijdperk (tussen 65 en 2 miljoen jaren geleden) is er klei en zand afgezet door het afwisselend opkomen en terugtrekken van de zee in de ijstijden. Dat zand bevatte een grote hoeveelheid ijzer en limoniet (ijzerroest). Door het samenklitten is er ijzerzandsteen gevormd. Dit speelde een belangrijke rol in de vorming van het landschap. Deze ijzerzandsteen bood meer weerstand tegen erosie, zodat harde ruggen bleven uitsteken. Zo is de Kempense Heuvelrug ontstaan.

De Kleine Nete en de Aa zijn afwateringsrivieren van na de laatste ijstijd, zo'n 10 000 jaar geleden.

250 jaar geleden werden de arme zandgronden van de Kempen verbeterd door het gebruik van plaggenmest. Afgestoken heideplaggen dienden als strooisel in de stallen en zo werden potstallen gevormd. Het plaggenmest uit deze stallen werd op de akkers gebracht. Die werden zo opgehoogd. Er ontstonden plaggengronden met een 50 tot 100 cm dikke humuslaag.

De mens heeft het landschap van duinen, heidegronden, moerassen en vennen ingrijpend veranderd. De afgesneden armen van de Kleine Nete zijn een gevolg van het rechttrekken van deze rivier. omstreeks 1830. De woeste heidegronden werden in gebruik genomen door bedrijven zoals Umicore (het vroegere Union Minière) en er werden naaldbossen aangeplant die nodig waren voor o.a. de mijnbouw.

Een beetje geschiedenis

De naam Peertsbos is afgeleid van het Middelnederlandse 'Pertse' wat grenspaal betekent. We vinden een eerste vermelding van deze benaming in 1221 toen tussen Hendrik I, hertog van Brabant en het Kapittel van Bergen een regeling getroffen werd over het grote woud (maior nemus) ten noorden van Herentals.

Het Kapittel van Bergen stichtte in 1253 het gasthuis in Herentals. Tijdens de Franse Revolutie gingen de gasthuizen naar de openbare besturen als "bergen van barmhartigheid". Vanaf 1925 werden die beheerd door de toenmalige COO's en vanaf 1976 door de OCMW's. En zo kwam het Peertsbos in handen van het OCMW.

In vroegere tijden zag het bos er helemaal anders uit en was dit een zogenaamd "middelhoutbos". In deze vorm van bosbeheer mochten enkele bomen (ongeveer 10 tot 20 bomen per hectare) volledig uitgroeien. In de rest van het bos werd het hout om de 10 tot 15 jaar gekapt. Deze hakhoutbomen lopen telkens weer uit en leverden prima brandhout voor gebruik bij het verwarmen en koken in de woningen. De hoge bomen werden gebruikt voor timmerhout. Veel van deze middelhoutbossen werden ook begraasd door o.a. varkens en koeien die zich te goed deden aan de eikels of andere vruchten. De toenmalige middelhoutbossen hadden dan ook een gans ander uitzicht dan de bossen die we nu kennen. Door hun intensief beheer waren het zeer open bossen (veel lichtinval) met een zeer rijke kruidige vegetatie.

EN NU OP PAD....

De grote wandeling (**GROEN** op het plannetje) loopt dwars door het bos, is ongeveer 5 km lang en duurt zo'n 2 uur. De kleine wandeling (**ROOD** op het plannetje) duurt ongeveer 1.15 uur.

Er staan genummerde paaltjes aan de rechterkant van de weg. Voor de grote wandeling gaat het van nummer 1 tot 27. De bovenkant is wit geschilderd en schuin afgewerkt. De richting van de schuine kop geeft aan in welke richting je verder moet gaan.

Als je de kleine wandeling wil doen, sla je aan paaltje 13 links af en volg je verder de paaltjes met nummers K1 tot K7.

Door de paden te volgen worden er geen planten vertrapt en kunnen de dieren en de natuur zonder verstoring hun gewone gangetje gaan.

GROTE WANDELING

Van paal 1 -> 2

BOMEN

Voor we het pad opgaan en met ons gezicht naar de parking zien we 2 soorten dennenbomen: links van het pad de **grove den**, rechts de **zwarte den**. Kijk naar het verschil: de stam van de grove den is grilliger van vorm en heeft een oranjebruine kleur boven in de kruin, de zwarte den is kaarsrecht. 11000 tot 7000 jaar geleden kwam grove den in onze streken al voor. Door klimaatsverandering (warmer en vochtiger) werd het dennenbestand sterk herleid en is dan uiteindelijk verdwenen. Heraanplantingen midden de 19e eeuw dienden om hinderlijke zandbestuivingen te voorkomen, maar vooral om economische redenen: voor mijnbouw, schepen, telefoonpalen, blokhutten, waterkeringswerken enz. Nu wordt het 'grenenhout' vooral gebruikt voor meubelen. 10 % van het bosareaal bestaat uit den.

Eens het pad op zien we links veel **grove den** (*Pinus sylvestris*) (**boom A**). Let op: het is niet onze alom bekende kerstboom want dat is een spar! Bij een den staan de lange naalden per 2 op een tak,

bij een spar staan de naalden apart en zijn korter. Een ezelsbruggetje om dit te onthouden: den = duo, spar=solo.

De gevleugelde zaden van de denappel liggen los op de schubben. Bij droog weer gaan de schubben open en de zaden worden verspreid door de wind. Bij nat weer gaan de schubben dicht en is er geen verspreiding.

Zoek de denappeltjes op de grond en aan de takken....

Een grove den draagt kegels (denappels) vanaf het twaalfde jaar. De kegels rijpen in oktober van het tweede jaar. De zaden hebben een hoge kiemkracht en kunnen zo drie à vier jaar bewaard worden. In de maand mei zien we éénslachtige bloemen aan de den. De mannelijke zijn heldergeel door het stuifmeel, de vrouwelijke rood en worden later kegels.

grove den

STRUIKEN

Langs ons pad treffen we het **krentenboompje** aan, **hazelaarstruiken** en **bramen**.

BODEMPLANTEN

Als bodemplanten vinden we:

- **brandnetels**: als je de haren van onder naar boven strijkt prikken ze niet.
- **wolfspoot**: werd vroeger gebruikt als fond de teint bij zigeuners.
- **hondsdrif**: staat vaak in de buurt van brandnetels.
- **reuzenbalsemien**: is een exoot en kan tot 2,5m hoog worden.

hondsdrif

wolfspoot

Van paal 2 -> 3

Hier treffen we een natter gedeelte aan in het bos met typische Kempische pioniersplanten.

BOMEN

Berken (*Betula pendula*) (**boom B**), rechts van het pad, zijn inlandse bomen met sierlijk afhangende takken en een mooie witte schors. Een echte pioniersboom, het is één van de eerste bomen die een braakliggend terrein opnieuw bezet.

De **Canadese populier** (*Populus euramericana*) (**boom C aan paal 3**), links van het pad, is een mannelijke hybride tussen de zwarte en de Amerikaanse populier en heeft een grove bast. Het is een gekloonde boom d.w.z. vermeerderd door stekken: de beste takken worden afgesneden en geplant. Hij is na 20 à 30 jaar kaprijp en wordt tot 24m hoog.

berken

Canadese populier

STRUIKEN

De **hazelaar** vinden we hier veel terug. Het is een half-schaduwboomsoort. Door de snelle afbraak van de bladeren is het een bodemverbeteraar. In het voorjaar is het één van de eerst bloeiende struiken. Het is een éénhuizige struik d.w.z. mannelijke katjes en vrouwelijke stempels met kleine rode sterretjes zitten op dezelfde struik.

Zoek onder de hazelaar naar dierensporen die hazelnootjes eten en zo de zaadjes verspreiden.

De **kamperfoelie** die links draaiend klimt, is een geurige klimplant die vooral nachtvlinders aantrekt.

Op een oude **vlierstruik** zien we soms oorvormige, vleesachtige zwammen: dit is **judasoor**.

judasoor

BODEMPLANTEN

Links van de weg zie je van juli tot oktober de grote roze bloemen van de **reuzenbalsemien**. De rijpe zaaddozen springen open bij aanraking vandaar de naam 'springzaad'.

In de plassen vinden we een plantje met groen-witte bloemen dat sterk naar peper smaakt: **waterpeper**. Hier groeit ook **eenden- en sterrenkroos**.

sterrekroos

In de herfst vinden we onder de berken (en ook onder dennen) dikwijls de **vliegenzwam** die in symbiose leeft met de berk (of den) d.w.z. dat ze samenleven met wederzijds voordeel. De zwam ontfutselt suikers via de wortels van de boom. De boom krijgt van de zwam water en mineralen uit de bodem omdat de zwamvlok zorgt voor uitbereiding van het wortelstelsel van de boom. De zwamdraden rond de wortels en de schimmel die antibiotica produceert beschermen de boom ook tegen indringers.

De **berkenzwam** op de stam echter is een parasiet die ervoor zorgt dat een zieke boom sneller afsterft.

Als we voor de omgevallen bomen naar links gaan, vinden we in de herfst vele **paddenstoelen**.

Zie je in het voorjaar en in de zomer gaatjes in het pad met zandhoopjes errond? Hier kan een zandbijtje (solitair bijtje) of een mestkever aan het werk geweest zijn.

Van paal 3 -> 4 (is wandelknooppunt 02 bij paal 3)

BOMEN

De **Esdoorn** (*Acer pseudoplatanus*) (**boom D**) is een boom die van nature in Zuid- en Midden-Europa voorkomt. In Nederland en België is hij sinds lang geleden ingeburgerd. Soms merken we zwarte vlekken op het blad, dit is de **esdoorninktvlekkenzwam**.

bladeren van de esdoorn

esdoorn in bloei in de lente

BODEMPLANTEN

In het voorjaar treffen we **nagelkruid** aan, met gele bloempjes waarvan de stamper een krulletje heeft en de zaden klitten als velcro. Ook **grote vogelmuur**, **reuzenbalsemien**, **valse salie**, **dolle kervel** en **dalkruid** vinden we terug.

dalkruid

Mossen zien we her en der. Ze hebben geen wortels maar hechten zich vast aan een ondergrond via haarwortels (rhizoïden).

Van paal 4 -> 5

STRUIKEN

De **zwarte els** is zeer talrijk aanwezig in het Peertsbos. Hij groeit vooral aan de waterkant of op vochtige plaatsen. Zijn soortgenoot, de **grauwe els**, groeit ook goed op drogere grond maar komt in het Peertsbos amper voor. De zwarte els kan 19 m of meer hoog worden en je herkent hem aan de stompe, iets ingekerfde top van het blad.

zwarte els

Hij bloeit in maart zoals de hazelaar en is eveneens éénhuizig: de mannelijke bloemen zijn hangende gele katjes en de vrouwelijke zijn klein en veel minder opvallend. Zij vormen later de bekende elzenproppen waartussen de zaden zitten die door de wind verspreid worden. Vanaf de herfst kan je op één plant 3 vrouwelijk generaties zien: donkerpaarse bloemen voor de volgende lente, groene elzenproppen die bevrucht zijn in de vorige lente en de oude zwarte elzenproppen. In de winter zijn de zaden tussen de elzenproppen een waar eetfestijn voor mezen en sijnen.

Van paal 5 -> 6

OUDE MEANDERS

Links en rechts zien we de oude meanders van de Kleine Nete. Dat zijn afgesneden rivierbochten van voor het rechte trekken van de rivier. Doordat het peil van de Kleine Nete door allerlei werken de afgelopen 150 jaar ongeveer 1 m tot 1,5 m is gedaald staan deze oude meanders bijna allemaal droog.

Van paal 6 -> 8

BOMEN

De **haagbeuk** (*Carpinus betulus*) (**boom E, links tussen paal 6 en 7 en 5 m van het pad**), is een 15 tot 25 m hoge boom uit de berkenfamilie (!). Het is een typische boom voor het Peertsbos. In de Kempen komt hij enkel voor op vochtige alluviale gronden. Verwar hem niet met de groene of rode beuk (*Fagus sylvatica*) die we verder in het bos tegenkomen.

De haagbeuk kan uitstekend gesnoeid worden en is daardoor zeer geschikt als haagplant. Ook de groene en rode beuk worden als haag gebruikt.

De haagbeuk bloeit in april na het uitlopen van de bladeren. De mannelijke en de vrouwelijke bloemen komen voor op één plant en zijn dus eenhuizig. De mannelijke groenbruine katjes zijn 3,5 cm lang. De vrouwelijke bloemen zijn kleiner en ontspruiten op het einde van de nieuwe scheuten. In de herfst vind je de hartvormig geribde nootjes gemakkelijk terug tussen de heldergele verkleurende bladeren. De haagbeuk heeft een speciale betekenis voor Herentals. De stad kreeg er haar naam van nl.: een glooiing waar heern, of m.a.w. hekelteer of haagbeuk, groeit.

Haagbeuk

mannelijke bloeiwijze

Voor paal 8 zien we de grens tussen jong en oud bos: rechts jonge dennen, links oude bomen.

Van paal 8 -> 9

BOMEN

We naderen de beukenkathedraal. De groene **beuk** (*Fagus sylvatica*) (**boom F**) die je hier aantreft, herkennen we 's winters aan zijn gladde grijze schors en de scherpe bladknoppen. In de herfst kunnen we van de lekkere beukennootjes proeven. De grote dichte kruin laat niet toe dat er veel onderbegroeiing is.

Slechts om de 4 jaar draagt de beuk vruchten en in de lente daarop zie je een tapijt van kiemplanten onder de moederbeuk. Deze zullen echter snel afsterven door gebrek aan zonlicht, water en voedsel. Op een open plek hebben ze wel de kans om te groeien. In het voorjaar zien we de éénslachtige bloemen, mannelijk en vrouwelijk, op één boom.

Beukenhout is een waardevolle inlandse houtsoort, zonder kleur- of reukstoffen, dus goed voor keukenhout zoals boterhamplankjes, lepels, ...

FAUNA

Vind je in de stam van de beuk een ovale opening met de punt naar boven, dan is dit een nestholte van de **zwarte specht**. Een ronde opening is van de **groene-** of van de **kleine-** of de **grote bonte specht**. De zwarte specht is de grootste Europese specht, zeer schuw en buiten het broedseizoen moeilijk te spotten. De groene hoor je soms luid schallend lachen.

De bonte specht is rood, wit en zwart gevederd en roffelt in het voorjaar luid zijn liefdeslied, ook om zijn territorium af te bakenen. Hij verradert zich meestal door zijn geklop. Het is een nuttig dier: hij zoekt voedsel in verrotte schors van bomen waar hij insecten vangt met zijn lange uitrekbare borstelige tong.

Van paal 9 -> 10

BOMEN

In het Peertsbos tref je vooral de inlandse **zomereik** (*Quercus robur*) (**boom G**) aan, de koning van het woud, die tot 45m hoog kan worden.

Hij heeft bladeren zonder steel en eikels met steel. Deze boom bloeit in de lente met mannelijke hangende katjes en de vrouwelijke bolvormige bloeiwijze. Onderaan de eikenbladeren vind je

bolletjes: galappels. De galwesp legt haar eitjes in een eikenblad waarrond het blad weefsel vormt. De larve vindt er voedsel en bescherming. In de lente kruipt er uit de gal een volwassen galwespje. De eikels zijn gegeerd door reeën, duiven en gaaien.

zomereik

zomereik (eikenblad en eikel)

Van paal 10 -> 11

BOMEN

De **oudste beuk** (boom H) van het Peertsbos staat voor het bruggetje van de **Fermerijloop**, links van paal 11. Door zijn neerhangende takken beschermt hij zijn stam tegen o.a. zonnebrand.

BODEMPLANTEN

Hier treffen we massa's **adelaarsvarens** aan. Deze vormen een dichte onderbegroeiing. Ze bevatten geen sporendoosjes zoals andere varens maar planten zich voort met behulp van ondergronds groeiende wortelstokken. Het is één van de grootste organismen.

adelaarsvaren

Hoewel de Fermerijloop regelmatig droog staat, vind je hier toch een typisch vochtminnende vegetatie. In de lente bloeit hier de **gele lis** en **look-zonder look**.

Ook de **moerasspirea**, een plant die lijkt op talrijke tuinvarianten, vinden we hier terug.

look-zonder-look

Van paal 11 -> 13

BODEMPLANTEN

In dit deel van het bos ruikt het tijdens de herfst vaak onaangenaam. De **stinkzwam** heeft zijn naam niet gestolen. De knop van deze zwam ziet eruit als een onschuldig ei, maar niets is minder waar, want uit dit "duivelsei" groeit een overdadig ruikende zwam, waar mensen niet van houden, maar kevers en naaktslakken zijn er wél dol op, vooral op het slijm. Zo zorgen ze zelfs voor hun spoorverspreiding.

Paaltje 13: hier kan je kiezen:

- vervolg de lange (**groene**) wandeling naar paaltjes 14 tot 27
- of volg de korte (**rode**) wandeling en sla hier linksaf naar paaltjes K1, K2.... (zie verder in de folder na paaltje 27)

Van paal 13 -> 14 (richting wandelknooppunt 73)

Aan paaltje 13 gaat de weg naar rechts. Als vroege of late wandelaar heb je hier kans om een **ree** te ontmoeten. Overdag rust de ree in het dichte struikgewas. Tegen valavond verlaat het schuwe dier zijn schuilplaats op zoek naar voedsel. *Misschien vind je enkele voetsporen op je weg???*

Het bos kan wat rommelig overkomen. Maar vanuit ecologisch standpunt is dit niet zo. Planten benutten de plaatsen in het bos die voor hen het meest geschikte licht en water voorzien. Zo kan je **verschillende lagen in het bos** onderscheiden:

- de bodemlaag (humus, ijzersteen, ...)
- de laag met mossen en paddenstoelen
- de laag met kruidachtige planten en klimplanten (kamperfoelie, ...)
- de struiklaag met kreupelhout en jonge boompjes (lijsterbes, hazelaar, zwarte els,...)
- de boomlaag met de grote boomkruinen (loofbomen: beuk en eik; naaldbomen: zwarte den, grove den, ...).

De bovenste vegetatielagen bepalen de begroeiing in de onderste lagen waar de lichtinval een belangrijke rol speelt. Waar de boomkruinen het licht moeilijk doorlaten krijgen de onderste lagen weinig kans om zich te ontwikkelen. Zo groeit en bloeit het **speenkruid, kleine bosanemoon, dalkruid, waterpeper, meiklokje**,... vroeg in de lente als de kleine bladeren aan de bomen nog het zonlicht doorlaten.

Een omgevallen boom of een open plek geeft dan weer aanleiding tot een rijke groei van allerlei kruiden en struiken.

Sommige planten zoals varens en mossen zijn echte schaduwplanten. Mossen nemen rechtstreeks water op via de blaadjes. Zo kan één hectare met mos bedekte grond tot 30.000 liter water wekenlang vasthouden.

Ook in de bodem is er een zekere gelaagdheid. De wortels van bomen, struiken en kruiden reiken tot op verschillende diepten. De wortelconcurrentie blijft zo tot een minimum beperkt en de ondergrondse ruimte wordt optimaal benut.

BODEMPLANTEN

Je wandelt verder langs een open plek waar de gasleiding een streep trekt door het bos. Daar groeit een weelde aan **grassen, pitrus, de grote wederik, klaver**, ...

Het merg van pitrus werd vroeger gebruikt als wick voor olielampen.

pitrus

merg van pitrus

BOMEN

Verder tref je aan de linkerkant van het bospad de **zwarte Corsicaanse den** (*Pinus nigra*) (**boom I**) aan. Dit is een uitheemse boom die aangeplant werd omdat hij een rechtlijnige stam heeft wat hem geschikt maakte voor o.a. mijnschachten bij de kolenontginning, telefoonpalen, scheepsmasten, ... Nu wordt het zgn. grenen hout gebruikt in de meubelindustrie en de papierindustrie.

Corsicaanse den

Je steekt de asfaltweg over en aan je linkerhand vind je paaltje 14.

Van paal 14 -> 15 (paaltje 14 = wandelknooppunt 73 met pijl naar wandelknooppunt 97)

BOMEN

Enkele meter na paaltje 14 sla je linksaf aan paaltje 15 (wandelknooppunt 97) en kom je in een mooie beukendreef. De schors van de **beuk** kan barsten door felle vrieskou. Door overgroeiing van de wonde ontstaat een 'vorstlijst' die door herhaaldelijk bevroren en verder overgroeien zeer dik kan worden.

beuk met vorstlijst

Van paal 15 -> 16 (paaltje 16 = knooppunt 97)

BOMEN

Even verder, aan de linkerkant van paaltje 16 groeien **Lorken** (*larix*) (**boom J**). In tegenstelling tot andere naaldbomen verliezen ze hun naalden in de winter, terwijl andere naaldbomen wintergroen blijven.

lorken

Tevens tref je hier de **grove den** (*Pinus sylvestris*) aan. De schors boven in de boom is oranjebruin, de kruin buigt af en de takken groeien kransgewijs. Elk jaar komt er een krans bij. De grove den is inheems en kan meer dan 120 jaar oud worden. De kegels lopen recht uit in een punt in tegenstelling tot de kegels van de Corsicaanse den die afbuigen.

Nauwkeurig onderzoek van stuifmeelkorrels heeft uitgewezen dat de grove den elf- tot zeventuizend jaar geleden tot de overheersende boomsoorten uit onze streken behoorde.

Van paal 16 -> 19

BODEMPLANTEN

Vorbij paaltje 16 draait de weg naar links. De weilanden aan de rechterkant van het pad waren vroeger de vuilnisbelt van Herentals. Van juni tot september bloeit hier de **gele helmbloem**, **jacobskruiskruid**, **bereklauw**, ... Opgelet bereklauw veroorzaakt brandwonden!!!

bereklauw

STRUIKEN

De struiken van de bosrand vormen een mantel rond het bos. Klimplanten zoals de **kamperfoelie**, struiken met doornen zoals **sleedoorn**, **meidoorn**, **spork** (vuilboom), **bramen**, ... vormen een mooie biotoop voor insecten die op hun beurt insectenetende vogels lokken. Op zonnige dagen dwarrelen vlinders van bloem naar bloem zoals **atalanta**, **bont zandogje**, **koolwitje**, **citroentje**, ...

Van paal 19 -> 20

Bij paaltje 20 bevindt zich het vroegere **Haenheuvelven**. Het ven is uitgedroogd als een gevolg van de waterwinning door Pidpa waardoor het waterpeil gezakt is.

Van paal 20 -> 22

BOMEN

Aan paaltje 21 (is *wandelknooppunt 97 en richting wandelknooppunt 5*) gaat het pad naar rechts. Op de linkerkant vind je een aantal **Amerikaanse eiken** en **Amerikaanse vogelkers**. Beiden zijn exoten en worden zoveel mogelijk bestreden om inheemse planten meer kans te geven zich te ontwikkelen.

De **Amerikaanse vogelkers** werd in de 17^e eeuw in de Kempen geïntroduceerd omdat men dacht dat hun bladeren voor een verbetering van de humus zou zorgen op de arme zandgronden. Dit bleek niet te kloppen en al snel bleek dat de soort zich invasief uitbreidde in onze bossen, vandaar ook de naam 'bospest'. De plant heeft donkergroene glanzende bladeren met onderaan rosse haren op de hoofdnerf en heeft een scherpe geur, de inlandse vogelkers heeft matte bladeren.

De purperzwarte bessen in september zijn een delicatessen voor vogels (worden ook in hoestdrankjes voor de mens verwerkt) en de zaadjes ervan worden verspreid door 'vogelpoepjes'.

Amerikaanse eik

Amerikaanse vogelkers

Terug aan de gasleiding ga je naar rechts, naar paaltje 22 (*richting wandelknooppunt 5*).

Van paal 22 -> 24

BOMEN

Aan paaltje 23 (*richting wandelknooppunt 5*) draai je naar links en kom je terug in een beukendreef. Sommige van de **beuken** zijn hun schors verloren door zonnebrand. Hierdoor wordt de sapstroom verstoord en de boom bezwijkt. Vrijstaande beuken beschermen zich tegen zonnebrand door laaghangende takken. Het willekeurig afzagen van één of meer takken kan dus fatale gevolgen hebben. In een beukenbos zorgen de kruinen van de elkaar omringende bomen voor voldoende schaduw.

Je begrijpt dat het uit den boze is in de schors van deze gevoelige bomen te kerven, spijkers te slaan,.....

Van paal 24 -> 26 (*paaltje 25 = wandelknooppunt 05*)

BODEMPLANTEN

Voorbij de beukendreef passeren we langs de locatie waar vroeger de Haenhevelhoeve stond en nu Hidrodoe is gebouwd. Hidrodoe is een water-doe-centrum van PIDPA met meer dan 100 doe- en denk- opstellingen. Ze geven info over hoe drinkwater wordt gemaakt, de kracht van water, de fysische eigenschappen, ... maar vooral over de onschatbare waarde van water voor het leven. De braakliggende gronden rechts van het pad zijn weelderig begroeit met **akkerviooltje, driekleurig viooltje, duizendblad, zuring, ooievaarsbek, klaversoorten, brem, hertshooi, ...**

Van paal 26 -> 27

Wandel verder langs "Sport Vlaanderen" (het vroegere Bloso) tot het beginpunt van de wandeling.

KLEINE WANDELING (van paal 1 -> 13, daar linksaf en verder naar paal K1)

Van paal K1 -> K3

De gracht aan onze rechterkant is de Fermerijloop die ooit uitmondde in de Kleine Nete. In het voorjaar bestaat hier de onderbegroeiing o.a. uit **speenkruid, bosanemoon, dalkruid** en **meiklokjes**. Dit zijn allen planten die hun energie en voedingsstoffen halen uit ondergrondse reserveorganen. Hierdoor kunnen ze reeds vroeg in het voorjaar bloeien. Het voordeel van vroeg bloeien in het bos is duidelijk. Planten kunnen vroeg in het voorjaar nog genoeg licht krijgen op de bodem van het bos, omdat de bladeren nog niet aan de bomen staan.

bosanemoon

Van paal K3 -> K4

Net voor K4 treffen we links een grote dode boom aan, een Amerikaanse eik (een exoot), met een insnede in de stam.

Dood hout is erg belangrijk in het bos. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen liggend dood hout (omgewaaide bomen, takhout e.a.) en staand dood hout (dode nog overeind staande bomen). Staand dood hout komt meestal weinig voor in het bos maar is ecologisch erg waardevol omwille van het voorkomen van een hele reeks zeldzame kevers, sluipwespen e.a. Om het aandeel staand dood hout in een bos op te drijven worden soms bomen "geringd". Het ringen is een natuurtechnische maatregel waarbij via insneden het transportweefsel (net onder de schors) van de boom wordt doorgesneden en de boom traag afsterft. Zo is hij nog nuttig voor ontzettend veel andere levende organismen.

geringde Amerikaanse eik

Van paal K4 -> K5

Vanaf K4 volgen we het *wandelknooppunt 3*. Aan de dijk gaan we linksaf.

En, na het donkere bos, verwelkomt ons het licht, wanneer we bij de oevers van de Kleine Nete aankomen.

De oevers werden in de loop van de eeuwen verhoogd om het bos bij overstromingen te beschermen. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) is verantwoordelijk voor het beheer van de rivier en ook van de dijken. Bij het beheer houdt de VMM rekening met het recreatieve belang van de dijken zodat deze bewandelbaar zijn.

In het voorjaar en in de zomer kunnen we genieten van de **gele plomp**, **eendenkroos**, **pijlkruid**, **egelskop**... die in de Kleine Nete groeien.

Langs de oever kunnen we in de vroege lente bloeiende **sleedoorn** aantreffen. Later zien we **leverkruid**, **moerasandoorn**, **boerenwormkruid**, **sint-janskruid**, een ware kleurenpracht !

sleedoorn

In het bos zie je de talrijk voorkomende **klimop**. Dit is geen parasiet. De worteltjes dienen enkel om zich vast te hechten. Door te klimmen kan deze plant het zonlicht beter opvangen. Op zonnige herfstdagen gonst het rond een bloeiende klimop van **bijen**, **hommels**, **wespen** en **zweefvliegen**.

Ook de **vlier** groeit hier in het wild. In juni verspreiden de mooie witte schermbloemen een sterke geur. Ze kunnen gebruikt worden om vlierthee, -likeur, -wijn, - pannenkoeken te maken, écht het proberen waard! In september kan je van de donkerrode-paarse vruchtjes vliersiroop maken. De vlier is rijk aan vitamine C en werd vroeger reeds gebruikt tegen verkoudheden. Maar ook vogels zijn er dol op. Vaak zorgt hun 'vogelpoepje' mee voor de voortplanting van de vlier.

vlier in bloei

Maar verwar de vlier niet met de **lijsterbes**. In augustus kleurt deze met zijn oranje-rode bessen het bos. Vooral merels en lijsterachtigen zijn er verzot op. Ook deze struik geeft in mei en juni witte schermvormige bloementrossen.

En, heb je het belangrijkste snoepboompje uit het bos al gezien ? Eind april of begin mei merk je hoeveel krentenboompjes in het Peertsbos voorkomen. Met hun fijne, witte en geurige bloempjes vormen ze de belangrijkste onderbegroeiing van het bos. De vruchten van het **krentenboompje** rijpen in juli en augustus en smaken overheerlijk!

Aan en in het water is er natuurlijk ook volop leven: **libellen** en **waterjuffers** vliegen heen en weer. Wanneer ze paren vormen ze een verliefd hartje in de lucht!

waterjuffer

Er leven hier een 30-tal verschillende soorten **vissen** in het water: brasem, paling, stekelbaars, snoek,.....

Wilde eenden en **waterhoentjes** zijn natuurlijk ook steeds van de partij.

En misschien kan je wel een glimp opvangen van de veelkleurige **ijsvogel** ! Hij woont in holen in de oever en zijn geliefde uitkijkpost is een hangende tak over het water.

ijsvogel

Naarmate je het meest idyllische bruggetje uit de verre omtrek nadert, worden de oevers overwoekerd met de zeer moeilijk bestrijdbare exoot "de Japanse duizendknoop".

Van paal K5 -> K6 (vanaf knooppunt 05 op de Netedijk tot aan het infobord en steiger).

Op dit oeverpad aan de Nete vinden we in het voorjaar en in de zomer tal van mooie bodemplanten: **paarse dovenetel, groot akkerscherm, jacobskruiskruid, smalle- en brede weegbree, grote wederik, vogelwikke, wolfspoot, duizendblad, raket, boerenwormkruid, gewone brunel en zwart knoopkruid**. Als we naar de steiger afdalen, zien we langs de oever ook **leverkruid**.

duizendblad

Naast de oever staat links een **groot infobord** met een plan en uitleg over de rivier. Dit infobord is ook een **EARTHCACHE**. Dit is een onderdeel van de wereldwijde schattenjacht met verschillende types schatten. Het is een speciale plaats waar je iets kan leren over een uniek geologisch kenmerk of aspect van onze aarde.

Van paal K6 -> K7

Om terug naar de parking te gaan maken we rechtsomkeer en aan K7 gaan we naar rechts.

Praktische info:

Startplaats en parking:

Je start de wandeling aan de parking en de rotonde van het Bloso sportcentrum, Vorselaarsebaan te Herentals.

Blue-bike:

Je kan een 'Blue-bike' fiets huren, 24/24 uur, aan het station van Herentals. Enkel om **naar** het Peertsbos te fietsen en **terug**.

Knooppunten:

Sommige stukken van het wandelpad lopen samen met de wandelknooppunten: zie plan met aanduiding van zowel de wandelknooppunten als de bewegwijzerde Peertsboswandeling.

Geocaching:

Een GPS ontvanger en honger naar avontuur is al wat je nodig hebt voor een high-tech schattenjacht. Meer info: www.geocaching.com.

Websites:

www.hidrodoe.be

www.wandelknooppunt.be

Nog een goede raad:

Behandel de natuur bij het wandelen als een goede vriend. Blijf daarom zoveel mogelijk op de paden en pluk liever niks weg. Je bewondert immers de planten, dieren en paddenstoelen die de vorige wandelaar voor jou liet staan!

Met dank aan:

- de Herentalse Natuurgidsen Erik Vervoort, Eddy Vercammen, Herman Puls, Yvonne Helsen, Nadine De Ceuster voor het delen van hun kennis en ondersteuning. Aan onze collega cursist Dirk Wouters voor het ontwerp van het plannetje.
- De Toeristische Dienst en Toerisme vzw Herentals.
- Het Stadsbestuur van Herentals
- Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
- Natuurpunt CVN

De vernieuwde gids voor de natuurwandeling "Peertsbos" is het werk van de cursisten 'opleiding voor natuurgids' Marleen Jansen, Suzie Daneels, Ria Van Mechelen en Magda de Craene.

Op het kantoor van de Dienst Toerisme te Herentals - Grote Markt 35 - telefoon: 014 21 90 88 kan je een gids boeken.

Zie ook de website <https://www.herentals.be/toerisme>

Deze wandeling werd heringericht door de Herentalse Natuurgidsen, het Stadsbestuur van Herentals, de Dienst voor Toerisme en Toerisme vzw.

Een uitgave van de Herentalse Natuurgidsen, oktober 2016.

Het Peertsbos in de lente